

ALMANYA'DA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN 5- 6 YAŞ GRUBU TÜRK ÇOCUKLARINA UYGULANAN DİL EĞİTİM PROGRAMININ DİL GELİŞİM DÜZEYİNE ETKİSİ¹**Hatice ŞİMŞEK BEKİR²
Z. Fulya TEMEL³****ÖZET**

Bu çalışmanın amacını Almanya'da Okul öncesi Eğitim Kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan Dil Eğitim Programının dil gelişim düzeyine etkisi oluşturmaktadır.

Almanya'nın Duisburg şehrinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki 80 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Seksen çocuk tesadüfi yöntemle deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Araştırma deneysel nitelik taşımaktadır. Deney ve kontrol grubunu oluşturan çocuklara ön ve son test olarak Peabody Resim-Kelime Testi, Descocudres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi ayrıca Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Daha sonra haftanın iki günü sabah 10.00-11.00 saatleri arasında, 12 hafta süreyle deney grubunu oluşturan çocuklara araştırmacı tarafından danışman rehberliğinde hazırlanan dil eğitim programı uygulanmıştır. Dil eğitim programı günde ortalama 10-30 dakika kadar süren etkinliklerden oluşturulmuştur. Uygulama 10 kişilik dört grup halinde deney grubunu oluşturan toplam 40 çocuğu kapsamıştır. Kontrol grubu bu uygulamanın dışında bırakılmıştır.

Araştırma sonucunda kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların ön test ve son testlerden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak önemli farklar bulunmuştur ($p<0.01$). Araştırma bulgularına göre; örnekleme yer alan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının çocukların dil gelişim düzeyine olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Bu nedenle Almanya'da yaşayan Türk çocukları için ana dil eğitimine erken dönemde başlanması ve okul öncesi eğitim kurumlarında ana dilin aktif olarak desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dil Gelişimi, İki Dilli Çocuklar, Dil Eğitim Programı

¹31/03/2004 tarihinde G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünce kabul edilen aynı isimli doktora tezinin özetidir.

²G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Eğitimi Bölümü, Beşevler/Ankara, shatice@gazi.edu.tr

³G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, Beşevler/Ankara, ftemel@gazi.edu.tr

**THE EFFECT OF A LANGUAGE EDUCATION PROGRAM ON THE LEVEL OF
LANGUAGE DEVELOPMENT IN 5-6 YEAR-OLD TURKISH CHILDREN IN
PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN GERMANY**

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the effect of language education programs on the level of language development in 5-6 year-old Turkish children attending preschool educational institutions in Germany.

Eighty Turkish children, 5-6 year-old, attending preschool educational institutions in the city of Duisburg, Germany were enrolled in this study. The children were assigned to the experiment and control groups by the random sampling method. The study had an investigational design. Children in both groups were tested in pre- and post-exercise test program on the Peabody Picture-Word Test, Descoeurdes' Lügatçe Test, Lügatçe and Language Test and were also asked to complete a Personal Information Form. Children from the experiment group were offered lessons as part of a language education program for 2 days a week, between the hours of 10.00-11.00 am, for a total period of 12 weeks under the supervision of the investigator. The language education program was comprised of activities lasting for an average of 10-30 minutes each day. The exercise was conducted on a total of 40 children in 4 sets, each with 10 children. The control group was exempted from this exercise.

The pre- and post-exercise test scores showed statistically significant differences ($p<0.01$) between the experiment and control groups. It was seen from the results of the study that the language education program applied to the 5-6 year-old Turkish children in preschool educational institutions positively affected the level of language development. Therefore, for children of the Turkish immigrants residing in Germany, the importance of starting education of the mother language at an earlier stage and the need for preschool educational institutions to actively support learning of the mother language should not be underestimated.

Keywords: Language Development, Immigrant Children, Language Education Programme

1. GİRİŞ

Dil topluma uymanın en önemli aracıdır. Özellikle de iki dil arasında kalmış ve her iki dil yönünden de yetersiz olan çocuklar için dil daha büyük önem taşımaktadır.

Dünyada yaşayan insanların yarısı iki yada çok dillidir. İki ya da çok dillilik toplumlarda insanların farklı diller geliştirerek birbirlerini anlayamaz duruma gelişinin yarattığı engelleri ortadan kaldırmak açısından büyük önem taşımaktadır.

İki dillilik bireylerin her iki dilde de hayatlarındaki bütün önemli alanlarda ihtiyaçlarını karşılayabilmeleridir. Bu düşünce iki ve daha çok dillilikte çok dili olan kişinin problem olmaksızın bir dilden ötekine gerekli olduğunda geçebilmesini şart koşmaktadır (Heuchert, 1989: 22).

Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının içinde buldukları toplumsal gerçeklik bu çocukların iki dilli olmalarıdır. Bu çocuklar ana dillerini sadece aile ortamı içerisinde ve yetersiz bir şekilde öğrenmektedirler. Alman dili ile Okul öncesi Eğitim Kurumunda

karşılaşmaktadırlar. Bunun sonucunda hem ana dillerinde hem de Alman dilinde yetersizlik yaşamaktadırlar. İki dilli çocukların, ikinci dili iyi bir şekilde kazanabilmesi için önce ana dilinde belirli bir düşünme temelinin oluşması gerekmektedir (Cummins, 2001: 3).

Yapılan bir çok bilimsel araştırmada (Cummins ve Swift, 1982 : 34-42 ; Stöiling, 1980: 22; Oksaar, 1980: 43-52) ana dile tam hâkimiyetin ikinci dili ve iki dilliliğin gelişimini kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Yurtdışında yaşayan göçmen çocuklar ana dillerine tam hâkim olmadan birdenbire okul öncesine başlayan veya okula başlama yaşındayken ikinci dille karşı karşıya kalan ya da ikinci dille iletişime başlayan, bir şeyler başarmak zorunda kalan çocuklardır. Ayrıca bu çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında ana dilin sıklıkla bastırılması olayı ile de karşı karşıyadırlar. Aileler ve eğitimciler özellikle de çocuklar okula başlamadan önce baskı altına girmekte ve ana dilin önemini kavrayamamaktadırlar. Ebeveynler çocuklarının başarısız olmasından korkarak çocukları ile yaşadıkları ülkenin dilini konuşmakta ve bunu yabancı olmayan çevrelerde de yapmaktadırlar. Sağlam bir ana dil temelinin ikinci dil öğrenmeyi kolaylaştıracağı gerçeği dikkate alınmamaktadır.

Çocuğun hem ana dilini hem de bulunduğu ülkenin dilini öğrenmesinde etkili ve devamlı erken çocukluk eğitimi programlarının büyük katkıları vardır. Dil eğitimine erken çocukluk döneminde başlanması, çocuğun hem ana dilini hem de bulunduğu ülkenin dilini öğrenmesinde önemli rol oynayacak, eğitim-öğretim aşamalarında başarılı olmayı sağlayacaktır. Ayrıca erken çocukluk eğitimi programlarına anne-babanın katılımının önemi bir çok araştırmada vurgulanmıştır (Wortham, 1994:21). 1960'lı yıllardan itibaren bir çok ülkede gelişimi risk altında olan ya da sosyokültürel yönden dezavantajlı olan ve azınlıklara ait çocuklar için erken çocukluk eğitimi programları uygulanmaktadır (Berk, 1991 : 336 ; Temel, 2000 : 239). Uygulanan bu programlarda dil eğitimine de büyük önem verilmektedir. Bu programlarla çocuklar bir çok alanda desteklenmektedir. Cooper ve arkadaşları (1974), dil gelişiminde geriliği olan çocukların çoğunun dikkat problemleri olduğunu ve bu problemlerin çocuklara uygulanan sistemli eğitim sonucunda azaldığını ve dil gelişimlerinde gözlenebilen ilerlemeler olduğunu belirtmişlerdir (Akt. Baykoç Dönmez ve diğer., 1993 : 23).

Yurtdışında yaşayan göçmen çocukların dil problemi çoğunlukla içinde yaşadıkları toplumun dilini öğrenme problemi gibi görülmektedir. Ana dilin anlam ve önemine fazla değinilmemektedir. Diğer bir deyişle ana dil önemsenmemekte, önemsendiğinde ise içinde yaşanılan ülkenin dilinin öğrenme başarısını ve kullanımını engelleyen ve gerekirse kullanımı yasaklanacak bir durum olarak görülmektedir. Problem çok yönlü ve büyüktür. Problemin çok yönlü ve büyük olması, araştırma sonucunda elde edilen verilerin yurtdışında yaşayan Türk çocuklarının dil problemlerinin çözümünde ilgililere yardım sağlaması bakımından son derece önemlidir.

2. YÖNTEM VE ARAÇLAR

Bu araştırma, Almanya'da Okul öncesi Eğitim Kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan Dil Eğitim Programının dil gelişimine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya eyaletinde Okulöncesi Eğitim kurumlarına devam eden Türk çocukları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örnekleme ise Almanya'nın Duisburg şehrinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki 80 oluşturmuştur. Duisburg şehri yerel yönetimlerine başvurularak, Türk çocuklarının yoğun

olduğu okullardan tesadüfi örnekleme yöntemi ile çocuklar seçilerek iki grup oluşturulmuştur. Daha sonra yine tesadüf yöntemiyle bu iki gruptan biri deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Örnek okullarda eğitim ve öğretimi aksatmamak ve çalışma kolaylığı sağlaması bakımından deney grubu olarak Türk çocuklarının yoğun olduğu tek okul belirlenmiştir. Deney grubu 40 çocuktan (15 kız, 25 erkek), kontrol grubu 40 çocuktan (18 kız, 22 erkek) oluşmaktadır.

Araştırma deneysel nitelik taşımaktadır. Araştırma modeli örneklem ve kontrollü, ön ve son test model olarak belirlenmiştir (Kaptan, 1993: 73). Deney ve kontrol grubunu oluşturan çocuklara ön test olarak Peabody Resim-Kelime Testi, Descoedres'in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi, çocuk ve ailesine ilişkin bilgileri belirlemek amacıyla ise Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Daha sonra haftanın iki günü sabah 10.00-11.00 saatleri arasında, 12 hafta süreyle deney grubunu oluşturan çocuklara araştırmacı tarafından danışman rehberliğinde hazırlanan dil eğitim programı uygulanmıştır. Uygulama 10 kişilik dört grup halinde deney grubunu oluşturan toplam 40 çocuğu kapsamıştır. Kontrol grubu bu uygulamanın dışında bırakılmıştır. Dil Eğitim Programı hazırlanırken önce hedef ve hedef davranışlar belirlenmiştir. Hedef ve hedef davranışların belirlenmesinde 5-6 yaş grubu çocukların gelişim özellikleri dikkate alınmıştır. Daha sonra hazırlanan hedef ve hedef davranışlara yönelik yöntem ve teknikler belirlenmiştir. Yöntem ve teknikler hazırlanırken bir hedefe yönelik birden fazla yöntem planlanmasına dikkat edilmiştir. Yöntem planlanırken çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak aşamalı planlama yapılmıştır. Deneyde semantik, sentaktik, morfolojik ve fonolojik gelişimle ilgili 73 etkinlik hazırlanmıştır. Etkinliklerin doğru sıralanmasına, çocukların aktif ve pasif olduğu etkinliklerin dengeli dağılımına, çocuklara sadece bilgi aktarmak yerine zevkli ve eğlenceli olmasına dikkat edilmiştir. Uygulama sırasında oyun, müzikli oyunlar, ipucu verme, soru-cevap, resim yapma vb. teknikler kullanılmıştır. On iki haftalık süre sonunda deney ve kontrol grubunu oluşturan çocuklara son test olarak aynı testler tekrar uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizleri, S.P.S.S 10.0 bilgisayar istatistik programıyla yapılmıştır. Çocuklar ve ebeveynlerine ait demografik bilgiler yüzde kullanılarak verilmiştir. Kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim-Kelime Testi, Descoedres'in Lügatçe Testinin 9 alt boyutu, Lügatçe ve Dil Testinin 2 alt boyutu ön ve son test puan ortalamalarının karşılaştırılmasında iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi uygulanmıştır. Önemlilik düzeyi $\alpha = 0.05$ olarak alınmıştır, ancak $\alpha = 0.01$ düzeyinde önemli olan ilişki ya da farklarda gösterilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Elde edilen bulgulara göre araştırmaya dahil edilen çocukların %40.0'ı kız (%37.5'i deney grubu, %42.5'i kontrol grubu) %60.0'ı (%62.5'i deney grubu, %57.5'i kontrol grubu) erkektir. Bu çocukların %2.5'i Türkiye'de, %97.5'i Almanya'da doğan Türk çocuklarıdır.

Örnekleme alınan çocukların %16.2'sini bir kardeşi olan çocuklar (%15.0'i deney grubu, %17.5'i kontrol grubu), %45.0'ini iki kardeşi olan çocuklar (%45.0), %21.3'ünü üç kardeşi olan çocuklar (%25.0'i deney grubu, %17.5'i kontrol grubu), %17.5'ini dört ve daha fazla kardeşi olan çocuklar (%15.0'i deney grubu, %20.0'si kontrol grubu) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan çocukların %48.7'si ilk çocuk (%55.0'i deney grubu, %42.5'i kontrol grubu), %26.3'ü ikinci çocuk (%20.0'si deney grubu, %32.5'i kontrol grubu), %25.0'i üçüncü çocuktur. %30.0'u bir yıl anaokuluna devam etmiş (%25.0'i deney grubu, %35.0'i

kontrol grubu), %70.0'i iki yıl anaokuluna devam etmiş olan (%75.0'i deney grubu, %65.0'i kontrol grubu) Türk çocuklarından oluşmaktadır.

Tablo 1'de kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim Kelime ön ve son testlerden almış oldukları puanların ortalamaları ile kontrol ve deney grubunun karşılaştırılması verilmiştir.

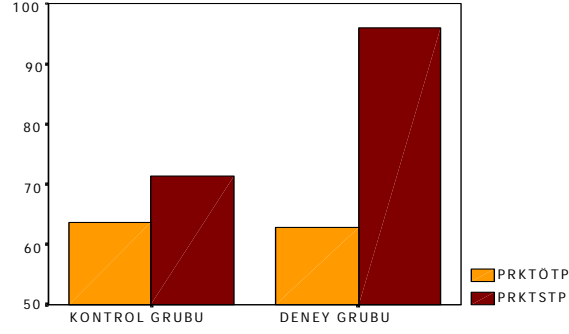
Tablo 1. Peabody Resim-Kelime Ön ve Son Testler İçin Kontrol ve Deney Gruplarının Karşılaştırılması

Testler	Gruplar	n	\bar{x}	S	t	p
Ön Test	Kontrol Grubu	40	63.65	9.88	.368	.714
	Deney Grubu	40	62.82	10.14		
Son Test	Kontrol Grubu	40	71.40	10.40	9.242*	.0001
	Deney Grubu	40	96.02	13.25		

* $p < 0.01$

Tablo 1 incelendiğinde kontrol grubunda olan çocukların Peabody Resim-Kelime ön test puan ortalaması değeri 63.65, son test puan ortalaması değeri 71.40'tır. Deney grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim-Kelime ön test puan ortalaması değeri 62.82, son test puan ortalaması değeri 96.02'dir. Ön ve son testlerin uygulanması sırasında geçen sürede kontrol grubunda da puan artışı olduğu görülmektedir. Ancak bu puan artışı deney grubundaki artış kadar belirgin değildir. Kontrol ve deney grubunun Peabody Resim-Kelime ön testinden aldıkları puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bunun nedeni çocukların okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlarda sözcük dağarcığının gelişimine yönelik etkinliklerden aynı şekilde yararlanmalarından kaynaklanmış olabilir. Kontrol ve deney gruplarının araştırmada kullanılan Peabody Resim-Kelime ön testinden aldıkları puan ortalamaları farkının önemli olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Kontrol grubunda yer alan çocukların son test ortalama değeri, deney grubunda yer alan çocukların son test ortalama değeri ile karşılaştırılmış ve gruplar arasında önemli bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$). Bu bulgu ile kontrol grubundaki çocukların Peabody Resim-Kelime Testi puanlarının, deney grubundaki çocukların Peabody Resim-Kelime Testi puanlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Mississippi'de yapılan bir çalışmada dezavantajlı okul öncesi çağı çocukları dört gruba ayrılarak altmış gün süreyle dört program uygulanmıştır. Altmış günlük uygulama sonunda çocuklar test edilmiş ve dört programın da çocukların uygulamadan önceki test puanlarını yükselttiği saptanmıştır (Mosley, 1981:15). Bu bulgu araştırmada ki deney grubunda ki çocuklara uygulanan eğitimin, test puanlarını yükselttiği bulgusunu destekler niteliktedir.

Şekil 1. Kontrol ve Deney Gruplarının Peabody Resim-Kelime Ön ve Son Test Puan Ortalamalarının Dağılımı



Şekil 1’de kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların ön ve son test puan ortalamaları arasında fark olduğu, ancak bu farkın deney grubunu oluşturan çocuklarda daha belirgin olduğu görülmektedir. Deney grubunun ön ve son test sonuçları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunmuştur. Buna göre deney grubu ön ve son test sonuçları arasında son test lehine önemli bir farklılık vardır.

Tablo 2. Descoeudres'in Lügatçe Alt Boyutlarının Ön ve Son Testleri İçin Kontrol Deney Gruplarının Karşılaştırılması

Testler	Gruplar	n	\bar{x}	S	t	p
Objeli ve Resimli Zıt İlişkiler						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	44.37	13.73	.648	.519
	Deney Grubu	40	42.37	13.86		
Son Test	Kontrol Grubu	40	49.75	14.71	3.611*	.0001
	Deney Grubu	40	62.25	16.20		
Tamamlama						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	10.25	12.90	.943	.348
	Deney Grubu	40	13.25	15.42		
Son Test	Kontrol Grubu	40	17.50	19.31	5.198*	.0001
	Deney Grubu	40	41.50	21.90		
Sayıların Tekrarı						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	58.57	11.57	.302	.763
	Deney Grubu	40	59.28	9.45		
Son Test	Kontrol Grubu	40	60.71	10.60	.985	.328
	Deney Grubu	40	63.21	12.05		
Meslekler						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	42.08	23.26	1.087	.280
	Deney Grubu	40	48.33	27.93		
Son Test	Kontrol Grubu	40	47.91	24.22	4.942*	.0001
	Deney Grubu	40	72.91	20.90		
Maddeler						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	32.50	34.37	.590	.557
	Deney Grubu	40	37.08	35.10		
Son Test	Kontrol Grubu	40	42.50	31.56	3.810*	.0001
	Deney Grubu	40	67.49	26.94		
Objesiz Zıt İlişkiler						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	31.56	20.41	1.116	.268
	Deney Grubu	40	26.56	19.64		
Son Test	Kontrol Grubu	40	36.56	21.62	4.465*	.0001
	Deney Grubu	40	59.68	24.59		
On Rengin Adını Söyleme						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	53.00	25.43	.574	.568
	Deney Grubu	40	49.50	28.99		
Son Test	Kontrol Grubu	40	61.25	24.30	1.924	.058
	Deney Grubu	40	73.25	31.08		
On İki Master						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	60.41	17.06	1.468	.146
	Deney Grubu	40	65.41	13.14		
Son Test	Kontrol Grubu	40	69.58	12.16	3.853*	.0001
	Deney Grubu	40	80.83	13.89		
Lügatçe						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	36.20	10.94	1.076	.285
	Deney Grubu	40	33.60	10.67		
Son Test	Kontrol Grubu	40	34.90	9.88	6.788*	.0001
	Deney Grubu	40	53.90	14.68		

p<0.01

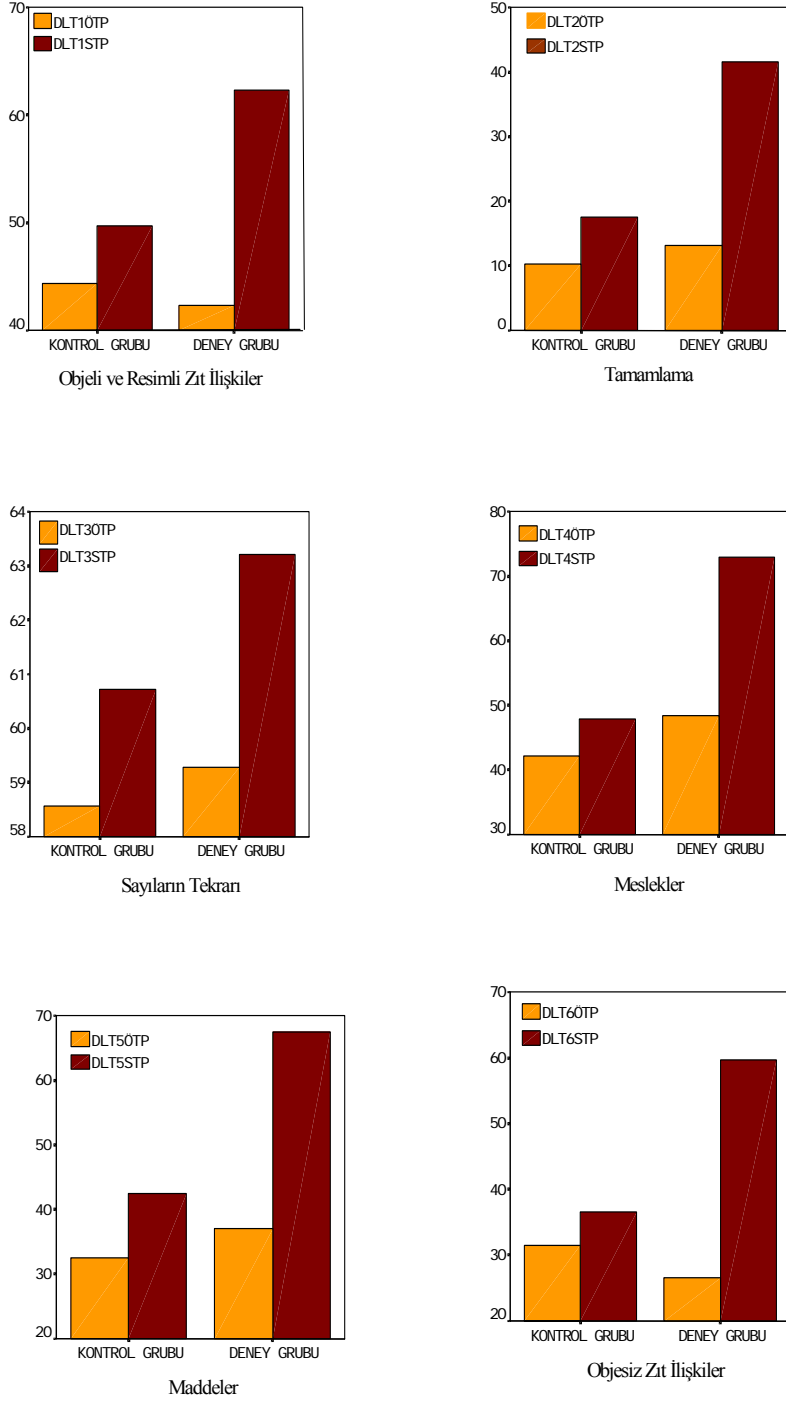
Tablo 2 incelendiğinde kontrol grubunda olan çocukların Descoeudres'in Lügatçe testinin bütün bölümlerinden almış oldukları ön test puan ortalamaları sırasıyla (44.37, 10.25, 58.57,42.08, 32.50, 31.56, 53.00, 60.41, 36.20)' dir. Son test puan ortalamaları sırasıyla

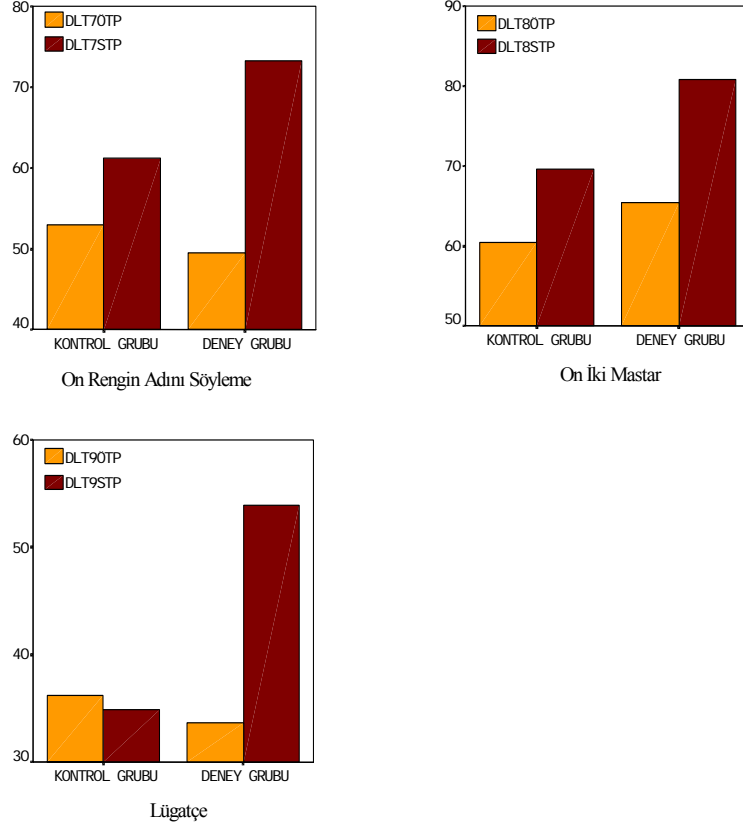
(49.75, 17.50, 60.71, 47.91, 42.50, 36.56, 61.25, 69.58, 34.90)'dır. Deney grubunu oluşturan çocukların Descoedres'in Lügatçe testinin bütün bölümlerinden almış oldukları ön test puan ortalamaları sırasıyla (42.37, 13.25, 59.28, 48.33, 37.08, 26.56, 49.50, 65.41, 33.60)'dır. Son test puan ortalamaları sırasıyla (62.25, 41.50, 63.21, 72.91, 67.49, 59.68, 73.25, 80.83, 53.90)'dır.

Ön ve son testlerin uygulanması sırasında geçen sürede deney grubunda belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda da puan artışı olmasına rağmen, bu artış deney grubundaki puan artışı kadar belirgin değildir. Kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Descoedres'in Lügatçe ön testinden aldıkları puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kontrol ve deney gruplarının araştırmada kullanılan Descoedres'in Lügatçe testinin *objeli ve resimli zıt ilişkiler, tamamlama, sayıların tekrarı, meslekler, maddeler, objesiz zıt ilişkiler, on rengin adını söyleme, on iki mastar, lügatçe* bölümlerinin ön testlerinden aldıkları puan ortalamaları farkının önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Kontrol ve deney grubunun Descoedres'in Lügatçe testinin *objeli ve resimli zıt ilişkiler, tamamlama, meslekler, maddeler, objesiz zıt ilişkiler, on iki mastar, lügatçe* bölümlerinden aldıkları son test puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p<0.01$). Buna göre deney grubundaki çocuklara uygulanan dil eğitim programının Descoedres'in Lügatçe testinin *objeli ve resimli zıt ilişkiler, tamamlama, meslekler, maddeler, objesiz zıt ilişkiler, on iki mastar, lügatçe* bölümleri üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Descoedres'in Lügatçe testinin *sayıların tekrarı ve on rengin adını söyleme* bölümlerinden aldıkları son test puan ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($p>0.05$). Bu durum testin *sayıların tekrarı* bölümünün dikkate bağlı bir bellek testi olmasından, *on rengin adını söyleme* bölümünün ise öğrenmeye bağlı olarak okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim sisteminden kaynaklanmış olabilir.

Şekil 2. Kontrol ve Deneysel Gruplarının Descoedres'in Lügatçe Alt Boyutları Ön ve Son Testlerinin Puan Ortalamalarının Dağılımı





Şekil 2’de kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Descoedres’in Lügatçe testinin *objeli ve resimli zıt ilişkiler, tamamlama, sayıların tekrarı, meslekler, maddeler, objesiz zıt ilişkiler, on rengin adını söyleme, on iki mastar* bölümlerinin ön ve son test puan ortalamaları arasında fark olduğu, ancak bu farkın deney grubunu oluşturan çocuklarda daha belirgin olduğu görülmektedir. Aynı testin *lügatçe* bölümünün ön ve son test puan ortalamalarının farklı olduğu, ancak kontrol grubunda ön test puan ortalamalarının, deney grubunda ise son test puan ortalamalarının fazla olduğu görülmektedir. Kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların *lügatçe* bölümü son test puan ortalamaları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.01$). Davaslıgil (1985:120)’in şanslı ve şanssız sosyo-ekonomik ve kültürel çevreden gelen iki grup birinci sınıf çocukları üzerinde yaptığı incelemede, ilk olarak birinci sınıf başında uyguladığı testlerle çocukların lügatçelerini nicelik ve nitelik bakımından incelemiş ve sözcük türlerinin kullanılma oranlarını ve cümledeki işlevlerini belirlemiştir. Daha sonra birinci sınıfın sonunda testleri tekrar uygulamış, çocukların dil gelişimine okulun etkisini incelemiştir. Araştırma sonunda Descoedres’in Lügatçe testinin *maddeler* bölümü dışındaki bütün bölümlerinde ikinci grubun ortalama puanlarının birinci gruptan düşük olduğu ve testin *lügatçe, renkler, meslekler ve objesiz zıt ilişkiler* bölümlerinde birinci grup lehine önemli fark bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Tablo 3. Lügatçe ve Dil Alt Boyutlarının Ön ve Son Testleri İçin Kontrol ve Deney Gruplarının Karşılaştırılması

Testler	Gruplar	n	\bar{X}	S	t	p
<i>Resimleri İsimlendirme</i>						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	50.83	7.18	.111	.912
	Deney Grubu	40	50.65	7.25		
Son Test	Kontrol Grubu	40	51.78	7.86	8.301*	.0001
	Deney Grubu	40	71.72	12.99		
<i>Resimleri İşlevlerin Göre Tanımlama</i>						
Ön Test	Kontrol Grubu	40	25.41	9.23	4.776*	.0001
	Deney Grubu	40	34.99	8.70		
Son Test	Kontrol Grubu	40	36.25	9.18	9.477*	.0001
	Deney Grubu	40	57.50	10.80		

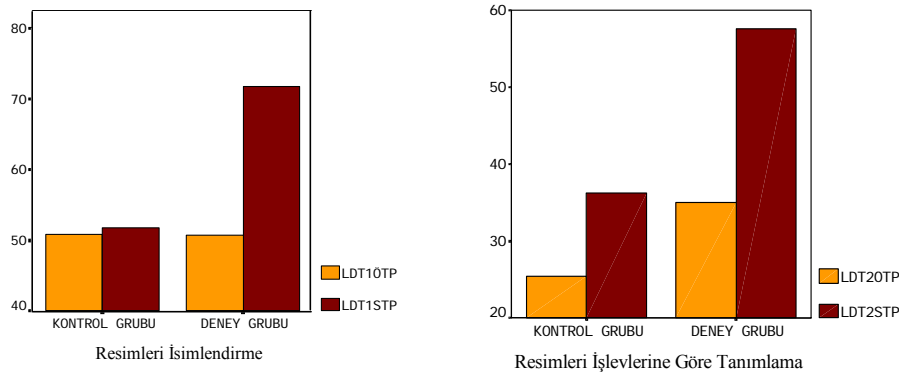
p<0.01

Tablo 3 incelendiğinde kontrol grubunu oluşturan çocukların Lügatçe ve Dil testinin *resimleri isimlendirme* bölümünden almış oldukları ön test puan ortalaması 50.83, son test puan ortalaması 51.78'dir. Kontrol grubunun *resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümünden almış oldukları ön test puan ortalaması 25.41, son test puan ortalaması 36.25'dir. Tablo 8'de, kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Lügatçe ve dil testinin *resimleri isimlendirme* bölümünden almış oldukları ön test puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir (Kontrol grubu için 50.83, deney grubu için 50.65). Kontrol ve deney grubunun *resimleri isimlendirme* bölümünün ön testinden aldıkları puanların farkı önemsiz bulunmuştur (p>0.05). Kontrol ve deney grubunun Lügatçe ve dil testinin *resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümünden aldıkları ön test puan ortalamaları kontrol grubu için 25.41, deney grubu için 34.99'dur. Kontrol ve deney grubunun *resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümünün ön testinden aldıkları puanların farkı önemli bulunmuştur (p<0.01). *Resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümünde çocuktan gösterilen resmi tanımlaması değil, o resimdeki sözcüğü anlayıp anlamadığını, manasını bilip bilmediğini öğrenmek için bir takım sorular yöneltilerek çocuğun konuşması istenmektedir. Kontrol ve deney grubundaki çocukların testin bu bölümünden almış oldukları ön test puanları farkının önemli çıkması bu gruptaki çocukların sözlü ifadenin daha yoğun olduğu ortamlarda bulunmasından kaynaklanmış olabilir.

Deney grubunu oluşturan çocukların Lügatçe ve dil testinin *resimleri isimlendirme* bölümünden almış oldukları ön test puan ortalaması 50.65, son test puan ortalaması 71.72'dir. Deney grubunun *resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümünden almış oldukları ön test puan ortalaması değeri 34.99, son test puan ortalaması değeri 57.50'dir. Ön ve son testlerin uygulanması sırasında geçen sürede deney grubunun puan ortalamada değerlerinde belirgin bir yükselmenin olduğu görülmektedir. Kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların Lügatçe ve dil testinin *resimlerini isimlendirme* ve *resimleri işlevlerine göre tanımlama* bölümlerinden almış oldukları son test puanlarının ortalamada değerleri karşılaştırılmış ve iki grup arasındaki farkın önemli olduğu saptanmıştır (p<0.01). Buna göre, kontrol ve deney grupları son test sonuçları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Tüm bu bulgulara göre, örnekleme yer alan 4-6 yaş grubu çocukların dil gelişiminde, uygulanan dil eğitim programının olumlu etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Zembat ve Yurtsever (2002:127), tarafından okul öncesi eğitim

kurumlarına devam eden beş-altı yaş grubu çocuklara uygulanan kelime dağarcığı gelişimine yönelik ana dil eğitim programı sonucunda deney ve kontrol grubu son test sonuçları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu ve çocukların kelime dağarcığı gelişimine, uygulanan ana dil eğitim programının olumlu etkisi olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar araştırmacı tarafından elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Şekil 3. Kontrol ve Deney Gruplarının Lügatçe ve Dil Alt Boyutları Ön Testlerinin Puan Ortalamalarının Dağılımı



Şekil 3’de kontrol ve deney grubunu oluşturan çocukların ön ve son test puan ortalamaları arasında fark olduğu, ancak bu farkın deney grubunda daha belirgin olduğu görülmektedir.

Aydın(1997:83) yaptığı çalışmada 5-6 yaş grubu çocuklara dil eğitim programı uygulamış, çalışma sonucunda deney grubundaki puan artışının kontrol grubundaki artıştan daha ileri düzeyde olduğu ve uygulanan programın dil gelişimine katkı sağladığı belirtilmiştir. Gönen tarafından anaokuluna giden dört-beş yaş çocuklara dil gelişimlerini ilerletmek amacıyla resimli kitaplarla eğitim verilmiş, araştırma sonunda dil eğitimi alan çocukların test ortalamalarının yükseldiği belirtilmiştir (Gönen, 1988:43). Elde edilen bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 1, 2 ve 3’den elde edilen bulgular ön ve son testlerin uygulanması arasında geçen 12 haftalık sürede deney grubunda belirgin bir puan artışı olduğunu göstermektedir. Buna göre çocuklara uygulanan dil eğitim programının çocukların dil gelişimlerini olumlu yönde etkilediği ve test puanlarını yükselttiği düşünülebilir. Dil gelişiminde yetersiz olan çocukların sistemli bir eğitim sonunda dil gelişimlerinde gözlenebilen gelişmeler olduğu belirtilmektedir (Baykoç Dönmez ve diğer., 1993:23). Kefi (1999:226), etkin öğrenme amaçlı High Scope programının 36-72 ay arası çocukların dil gelişimi becerilerinde geleneksel programa göre daha etkili olduğunu belirtmiştir. Beals (1997: 673-694) 3, 4 ve 5 yaş çocuklar tarafından seyrek olarak kullanılan kelimelerin, yemek zamanlarında eğitici olarak kullanılması sonucunda uygulanan eğitim etkinliklerinin etkisinin olumlu olduğunu belirtmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tüm bu bulgulara göre, örnekleme yer alan 5-6 yaş grubu Türk çocuklarının dil gelişimine, uygulanan ana dil eğitim programının olumlu etkisinin olduğu sonucuna varılabilir. Böylece okul öncesi eğitiminin ve bu ortamda uygulanan destekleyici nitelikte kullanılan öğretim yöntemlerinin, etkin öğrenme yaşantılarının sağladığı etkinliklerin çocukların dil ve sözcük dağarcığı gelişiminde önemli olduğu görülmüştür. Buna göre anne babaların, öğretmenlerin, eğitimcilerin, idari makamların, sivil toplum örgütlerinin iki dilli çocukların sorunlarıyla çok yakından ilgilenmeleri, ana dil ve okul öncesi eğitimin önemi konusunda bilgilendirilmeleri, okul öncesi eğitim kurumlarında ana dilin aktif olarak desteklenerek iki dilli ortamların yaratılması ve özel, yol gösterici iki dilli okul öncesi eğitim modellerinin geliştirilerek uygulamaya sokulması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Aydın, F. Ö. (1997). Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda Bulunan 5-6 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Dil Eğitim Programının Dil Gelişimine Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baykoç D. N., Dinçer, Ç. Derebalı, M. Gümüşcü, Ş., Pişkin, Ü. (1993). **Okul öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri**. Sim Matbaası, Ankara.
- Beals, D. E. (1997). Sources of Support For Learning Words In Conversation: Evidence Fram Mealtimes. *Journal of Child Language*, Cambridge University Press. Vol. 673-694.,United Kindom, S.24.
- Berk, L.E. (1991). **Child Development**, Allyn and Bacon, Boston.
- Cummins, J. (2001). **Bilingual Children's Mother Tongue: Why is it Important for Education?** Sprog Forum, Denmark.
- Cummins, J.,Swift, J. (1982). *Die Schwellenniveau und die Interdependenz-Hypothese: Erklärungen zum Erfolg zweisprachiger Erziehung*. in: James Swift (Hrsg.). *Bilinguale und Multikulturelle Erziehung*. Verlag Königshausen & Neumann.
- Davaslıgil, Ü. (1985). **Farklı Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Çevreden Gelen Birinci Sınıf Çocuklarının Dil Gelişimine Okulun Etkisi**. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), No.3306, İstanbul.
- Gönen, M. (1988). Anaokuluna Giden Dört-Beş Yaş Çocuklarına Resimli Kitaplarla Yapılan Eğitimin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Heuchert, L. (1989). *Materialien zur Interkulturellen Erziehung im Kindergarten*. Zweisprachigkeit, Herausgegeben von der Robert. Bosch Stiftung, Band 3, VWB-Verlag für Wissenschaft und Bildung.
- Kaptan, S.J. (1993). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Tek Işık Web Ofset Tesisleri, Ankara.
- Kefi, S. (1999). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 36-72 Aylık Öğrencilerin Dil Gelişimi Düzeylerine Bu Kurumlarda High / Scope Modeli Eğitim Almalarıyla Klasik Model İle Eğitim Almalarının Etkisinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Mosley, B.(1981). **A Comperative Study of Four Curriculum Programs for Disadvantaget Preschool Children.** ED 226852.
- Oksaar, E. (1980). *Mehrsprachigkeit, Sprachkontakt und Sprachkonflikt.* in: Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik Beihefte. H.32: **Sprachkontakt und Sprachkonflikt.** Hg.von H.P.Nelde, Franz Steiner Verlag, Wiesbaden, s.43-52.
- Stölling, W. (1980). *Die Zweisprachigkeit Jugoslawischer Schüler in der Bundesrepublik Deutschland.* Verlag Otto Harrassowitz, Wiesbaden / Berlin.
- Temel, Z.F. (2000). Erken Çocukluk Eğitimi Programları, *Ulusal Ev Ekonomisi Kongresi,* Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Wortham, S.C. (1994). **Early Childhood Curriculum.** Macmillian College Publishing Company, New York.
- Zembat, R., Yurtsever, M. (2002). Beş-Altı Yaş Çocukların Kelime Dağarcığı Gelişimine Ana Dil Eğitim Programının Etkisi. *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu,* Kök Yayıncılık, Ankara, S.122-131.